

РЪДИАРД КИПЛИНГ
ЧОВЕКЪТ, КОЙТО НЯКОГА
БЕШЕ КРАЛ

Превод от английски: Стоян Медникаров, —

chitanka.info

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО НЯКОГА БЕШЕ КРАЛ^[0]

*„Брат на Принц и приятел на просяк, ако
той се окаже достоен“*

Законът, както е известно, лежи в основата на справедливия живот и съвсем не е леко да се спазва. Винаги съм бил приятел на просяк при обстоятелства, които не позволяваха на единия да прецени дали другият е достоен. От друга страна, трябва да съм брат на Принц, макар че веднъж буквално се разминах с приятелството на одного, за когото разправяха, че бил истински Крал и ми бяха обещали цяло кралство — с армия, съдилища, хазна и охрана — абсолютно всичко. Но много се боя, че днес моят Крал е мъртъв и ако искам корона, трябва да отида и да си я взема сам.

Всичко започна в един влак по линията Аджмир^[1] — Мхау^[2]. Имаше дефицит в бюджета и се налагаше да се пътува не във втора класа, тоест само наполовина по-евтино от първа, а в интермедиума, което е наистина нещо ужасно. В интермедиума няма тапицерия и пътниците са или интермедиуми, тоест евроазиатци, или туземци, което е твърде неприятно при едно дълго нощно пътуване, или скитници, което е забавно, но действа зле на нервите. Интермедиумите нямат слабост към бюфетите. Те си носят храна в бохчи и кутии, купуват си бонбони от местните бонбонджии и пият вода от крайпътните локви. Ето защо по време на горещините ги изнасят от вагоните мъртви, а във всички останали случаи с пълно основание ги презират.

Моето купе в интермедиума се случи празно до Назирабад, където се качи един огромен джентълмен и по обичая на интермедиумите безцеремонно започна разговор. Беше скитник и безделник като самия мен, но с изтънчен вкус към уискито. Разказа ми истории, в които е бил участник или свидетел; говори ми за най-затътените кътчета на империята, из които е бродил, и за приключения, в които е рискувал живота си за парче хляб.

— Ако всички в Индия бяха като мене и тебе — без да ги е грижа за утрешния ден като птиците небесни — приходът в бюджета нямаше да е седемдесет милиона — щяха да са седемстотин! — каза той и като се вгледах в устата и брадичката му, бях склонен да се съглася с него.

Разговаряхме за политика — политиката от гледна точка на Скитника, който наблюдава живота от самото му дъно, където нещата са без маска и без грим; разговаряхме и за уредбата на пощите, защото моят приятел искаше да изпрати една телеграма обратно до Аджмир от следващата спирка, където линията се отклонява, ако пътувате на запад. Той нямаше никакви пари, освен осем ани, които си беше оставил за храна, а аз изобщо няхах пари, поради кризата в бюджета, за която споменах по-горе. Освен това отивах в една пустош, където, макар че щяха ми изпратят известна сума от министерството, нямаше нито една телеграфна станция. Така че не бях в състояние да му помогна по никакъв начин.

— Можем да заплашим началник-станцията и да го накараме да изпрати телеграмата на вересия — каза моят приятел — но това означава да започнат издирвания, а тия дни имам много работа. Нали каза, че след няколко дена се връщаш обратно?

— След десет — отвърнах аз.

— След осем не става ли? Работата е много спешна.

— Мога да изпратя телеграмата ти след десет дни, ако това те устройва — повторих аз.

— Като си мисля, по телеграфа не е много сигурно да го накарам да дойде... Положението е такова: гой заминава от Делхи за Бомбай на двайсет и трети... Това значи, че ще бъде в Аджмир някъде през нощта на двайсет и трети...

— Но аз отивам в Индийската пустиня — обясних аз.

— Мно-о-го добре — отвърна той. — За да стигнеш до Джодпур, трябва да сменяш на Маруор — нямаш друг начин — а той трябва да

мине през Маруор рано сутринта на двајсет и четвърти с пощата от Бомбай. Можеш ли да бъдеш на гара Маруор по това време? Няма да те затрудни, защото знам, че има какво да се издои от тези Централни Индийски щати — дори да се представиш за кореспондент на „Телилеец“^[3].

— Опитвал ли си някога с този номер? — попитах аз.

Непрекъснато! Обаче резидентите те разкриват и моментално те експортират до границата, преди да си успял да ги изкормиш. Но сега — за моя приятел. Трябва да му предам устно, да му съобщя какво става с мен, иначе няма да знае накъде да тръгне. Ще ти бъде безкрайно задължен, ако можеш да пристигнеш от Централните щати навреме, за да го свариш на Маруор и да му кажеш: „Тази седмица той е на юг“. Веднага ще разбере за какво става дума. Той е едър мъж с червена брада и е голяма работа. Ще го свариш да спи като джентълмен посред целия си багаж във втора класа. Но да не те е страх. Смъкни прозореца и кажи: „Тази седмица той е на юг“ — и човекът ще загрее. Просто ще запълниш няколко часа от престоя си по тези места. Моля те като непознат, който отива на запад — наблегна той.

— А откъде идваш? — попитах аз.

— От изток. И се надявам, че ще предадеш съобщението точно — заради паметта на майка ми, както и на твоята.

Англичаните обикновено не се размекват, когато им напомнят за майките им, но по известни причини, които ще станат съвсем ясни, счетох за уместно да се съглася.

— Това е повече от дреболия — каза той. — Иначе не бих те молил да го правиш. Сега вече зависи от теб. Второкласен вагон на Маруор и един с червена брада, заспал в него. Положително ще запомниш. Аз слизам на следващата и трябва да оцелея, докато пристигне или ми изпрати, каквото искам.

— Ако не се разминем, ще му предам съобщението — казах аз. — И заради паметта на майка ти, както и на моята, ще ти дам един съвет: не се опитвай точно сега да минаваш през Централните щати като кореспондент на „Телилеец“. Има един истински, който обикаля по тези места и може да се стигне до неприятности.

— Благодаря — каза той просто. — И кога ще се махне тази свиня? Не мога да пукна от глад, само защото той ми проваля работата.

Исках да хвана на тясно раджата на Дегумбер за оня случай с вдовицата на баща му и да го постресна.

— И какво е направил на вдовицата на баща си?

— Натъпкал я с червен пипер, провесил я на една греда и я налагал с пантофа до смърт. Добрах се до всичко сам и съм единственият човек, който би се осмелил да изнудва за такова нещо. Те ще се опитат да ме отровят — както в Кротумна, когато надуших плячката... Но ти ще предадеш съобщението на човека в Маруор...

Той слезе на една малка крайпътна станция и аз се замислих. Неведнъж бях чувал за разни мними кореспонденти на вестници, които скубят малките местни щати чрез заплахи за скандални разкрития, но досега не бях срещал никого от занаята. Те водят тежък живот и обикновено умират твърде внезапно. Местните щати изпитват един здравословен ужас от английските вестници, които хвърлят светлина върху техните особени методи на управление и правят всичко възможно да запушат устата на кореспондентите им с шампанско или да ги прогонят от съзнанието си в каляски, теглени от четири коня. Те не разбират, че от първия до последния ден на годината никой пет пари не дава за вътрешното управление на местните щати, докато потисничеството и престъпността са ограничени в благоприлични размери и управителите не употребяват опиати, не са алкохолици или тежко болни. Местните щати са създадени от Провидението, за да подхранват живописния пейзаж, тигрите и небивалиците. Те са тъмните петна на Земята — пълни с невъобразима жестокост; зоната между железницата и телеграфа, от една страна, и времето на Харун-ал-Рашид, от друга.

Когато пристигнах, имах делови срещи с неколцина крале и за осем дни животът ми се променя много пъти. Понякога носех фрак и се движех в общество на принцове и политици, пиех от кристални чаши и се хранех със сребърни прибори. Понякога ноцувах под открито небе, нагъвах каквото намеря от калайдисано канче, пиех вода от потоците и спях под една и съща черга със слугата си. Това беше нещо обикновено.

След това потеглих към Голямата Индийска пустиня — на съответната дата, както бях обещал — и нощният влак ме стовари на гара Маруор, откъдето една малко смешна, безгрижна, с местен облик линия се отклонява за Джодпур. На Маруор пощата от Делхи за

Бомбай прави кратък престой. Тя пристигна точно когато слязох и имаше време колкото да изтичам до нейния коловоз и да отида до вагоните. Само един от тях беше втора класа. Смъкнах прозореца и погледът ми се спря на яркочервена брада, полузакрита от пътнишко одеяло. Беше моят човек — заспал дълбоко — и аз внимателно го смушках в ребрата. Той се събуди със сумтене и на светлината на лампите видях лицето му. Беше голямо и одухотворено лице.

— Пак ли билетите? — измърмори той.

— Не — казах аз — трябва да ви предам, че тази седмица той е на юг. Тази седмица той е на юг...

Влакът бавно потегляше. Червенобрадият разтърка очи.

— Тази седмица той е на юг — повтори той. — Напълно в наглия му стил. Каза ли, че трябва да ти дам нещо? Защото няма да стане.

— Не е казал — продумах аз, като оставах все по-назад и гледах как червените светлини се стапят в мрака. Вятърът духаше от пустинята и беше ужасно студено. Качих се на моя влак — този път не в интермедиума — и заспах. Ако човекът с червената брада ми беше дал някоя рупия, щях да я запазя за спомен от една твърде загадъчна история. Но единствената ми награда си остана чувството за изпълнено обещание. По-късно ми хрумна, че ако двама джентълмени като моите приятели се съберат и се представят за кореспонденти на вестници, едва ли ще излезе нещо добро и че ако „разровят бакиите“ на някой от малките щати в Централна Индия или Южен Раджпутан, могат да си навлекат сериозни неприятности. Ето защо си направих труда да ги опиша, доколкото ми позволяваше паметта, на хората, които биха имали интерес от тяхното депортиране — и постигнах целта си скоро бях информиран, че са ги върнали на границата на Дегумбер.

След това станах порядъчен и се върнах в една редакция, където нямаше никакви крале и никакви инциденти, освен инцидентната работа по вестника. Редакцията на един вестник изглежда привлича всевъзможен род личности, в ущърб на дисциплината. Дами от мисията Зенана^[4] пристигат и молят редактора да зареже всичките си задължения, за да опише християнската томбола с благотворителна цел в съвършено недостъпно село; полковници, ощетявани цял живот в кариерата си, сядат и излагат с подробности основните си тези за рубрики от по десет, дванайсет и двайсет и четири уводни статии

относно начина, по който трябва да се извършва повишаването в звание; изтикани от сцената театрални компании се трупат, за да обяснят, че не могат да си платят за рекламите, но като се върнат от Нова Зеландия или Таити ще го сторят с лихвите; изобретатели на вентилационни съоръжения, сцепки за вагони и неогъваеми саби идват със спецификации в джобовете и с часове свободно време на разположение; представители на чайни компании влизат и разработват в детайли проспектите си със служебните си писалки; секретарки на танцувални дружества упорито настояват да се отрази по-пълно блясъка на успеха от последния им бал; ексцентрични дами нахълтват шумно и заявяват: „Моля, искам незабавно да ми отпечатате сто визитни картички!“, което за тях явно е част от задълженията на редактора; и всеки съмнителен тип, чийто крак е стъпвал на Великия Хоботен Път^[5], се чувства длъжен да пита за работа като коректор. И през цялото време телефонът звъни лудо, и на континента убиват крале, и империите казват: „Следващите сте вие!“, и мистър Гладстон^[6] сипе огън и жупел срещу британските колонии, и малките черни вестникарчета жужат: „Ка-а-пи чай — ха — ке“ /искат вестници/ като уморени пчели, и повечето от броевете излизат с бели полета като щита на *Мордрът*.^[7]

Но това е забавната половина от годината. Има други шест месеца, през които не се отбива никой, и термометърът пълзи сантиметър по сантиметър до върха на скалата, и в стаите помрачнява така, че едва може да се чете, и печатарските машини се нажежават до червено, и никой не пише нищо, освен за някой банкет в Стейшънз Хил или текстове за некролози. Тогава телефонът се превръща в звънящ призрак, защото ти съобщава за внезапната смърт на мъже и жени, с които си бил близък, и лепкавата жега те обгръща като саван, и сядаш, и пишеш: „От областта Куда Джанта Кан се съобщава за известно повишаване на заболяемостта. Епидемията има чисто спорадичен характер и благодарение на енергичните мерки от страна на местните власти, причините са почти ликвидирани. При все това, с дълбоко прискърбие съобщаваме за скръбта на...“ и т.н., и т.н.

След това епидемията наистина избухва и колкото по-малко дописки и репортажи, толкова повече спокойствие за абонатите. Но империите и кралете продължават да се забавляват по същия егоистичен начин, и главният редактор смята, че един ежедневник

наистина трябва да излиза на двацет и четири часа, и всички жители на Стейшънз Хил, в разгара на някое от своите увеселения казват: „Боже господи! Защо вестникът да не може да бъде интересен?... Та тук кипи изключителен живот!“

Това е обратната страна на луната, и както се казва в рекламите, „трябва да се изпита, за да се оцени“.

Точно в такъв един отвратителен сезон се взе решение последният брой на седмицата да се печата в събота през нощта, или по-точно в неделя сутрин — по обичая на английските вестници. Това беше голямо удобство, защото веднага след като вестникът се дадеше за набор, само за половин час зората смъкваше термометъра от 96 почти на 84 градуса^[8] тази жега човек няма представа за прохладата на тревата при тези 84 градуса, докато не започне да копнее за нея — един уморен човек може да се просне и да спи, докато дневната горещина го разбуди.

Една съботна нощ имах приятното задължение да изкарам броя сам. Може би някъде към другия край на света някой крал, или придворен, или куртизанка щеше да умре, или някоя колония да приеме нова конституция, или да се случи нещо, което там би имало значение, и наборът трябваше да се задържа до последната минута, за да може да се помести съобщението.

Нощта беше черна като катран — толкова задушна, колкото може да бъде само една юнска нощ — и луу, горещият червен вятър от запад, бучеше в изсъхналите клони, сякаш дъждът го следваше по петите. Като че ли всеки момент върху нажежения прах с плясък на жаба от небето щеше да се изсипе вряла вода. Но всички знаеха, че това усещане е измамно. В машинното отделение беше малко по-хладно, така че седнах там, докато машините претракваха и прещракваха, и козодоите вдигаха врява под прозорците, и всички, освен голите словослагатели, бършеха потта от челата си и търсеха вода. Съобщението — каквото и да беше то — нямаше да пристигне, въпреки че луу бе стихнал, и последната машина бе нагласена, и целият божи свят бе притихнал в задухата, ослушвайки се напрегнато в очакване на събитието. Дремех и се питах дали телеграфът наистина е благо за хората и дали този умиращ човек или борец се народ си дават сметка за притеснението, което може да причини едно отлагане. Като изключим жегата и очакването, нямаше никакви особени

причини за напрежение, но щом стрелките на часовника допълзяха до три часа и валовете се завъртяха пробно два-три пъти — преди да наредя да пускат машините, от гърдите ми се изтръгна въздишка на облекчение.

След това ревът и грохотът на колелата разбиха тишината на хиляди частици. Станах да си тръгвам, но пред мен застанаха двама мъже в бели дрехи. Единият каза: „Това е той!“ „Същият е!“ — рече вторият и двамата се разсмяха почти по-силно от грохота на машините, като си бършеха потта от челата.

— Гледаме отсреща — нещо свети... Ний бяхме заспали в онзи ров там, през пътя... и викам на моя приятел: „Отворено е! Дай да се отбием и да си поговорим — нали заради него ни изгониха от Дегумбер“ — каза по-ниският.

Беше човекът, когото бях срещнал във влака за Мхау, а приятелят му бе червенобрадият от Маруор. Не можеха да се сбъркат нито веждите на единия, нито брадата на другия.

Не се зарадвах особено, тъй като предпочитах да се наспя, вместо да се разправам със скитници.

— Какво искате? — попитах аз.

— Да поговорим половин час на хладина и спокойствие в канцеларията — каза червенобрадият. — Няма да откажем и по едно малко... Договорът още не е влязъл в сила, Пичи — какво ме гледаш?... Но най-важното за нас в момента е информацията. Не искаме пари. Дължиш ни една услуга, защото ни погоди много лош номер с Дегумбер.

Поведох ги през машинното към задушната канцелария, с окачени по стените карти и червенобрадият потри ръце.

— Това се вика работа — каза той. — Точно такъв „факултет“ ни трябва. А сега, сър — позволете да ви представя Брат Пичи Карнехан — моля!... И Брат Даниел Дрейвът — това съм аз! За професиите ни по-добре да не говоря, защото сме били почти всичко — войници, моряци, словослагатели, фотографи, коректори, проповедници и кореспонденти на „Телилеец“, когато сметнехме, че вестникът има нужда. Карнехан е трезвен, аз също. Разгледай ни внимателно и ще се убедиш. Така по-рядко ще ме прекъсваш. Сега ще вземем по една от твоите цигари, а ти ще наблюдаваш как ще запалим.

Следях внимателно проверката. Бяха абсолютно трезви и аз им налях по една възтопла бира.

— Мно-о-го добре — каза Карнехан, веждестият, като обърса пяната от мустаците си. — Сега да кажа, Дан! Обиколили сме цяла Индия, главно пеша. Били сме параджии, машинисти, предприемачи и какво ли не — и сме решили, че Индия не е достатъчно голяма за такива като нас...

Определено бяха твърде големи за тази канцелария. Когато седнаха на голямата маса, брадата на Дрейвът сякаш запълни едната половина от стаята, а раменете на Карнехан — другата. Карнехан продължи:

— В тази страна нещата не вървят, защото тези, които я управляват, не ти дават да предприемеш нищо. Цялото си мръсно време прекарват в управляване и не можеш да шавнеш с пръст. Не можеш ни да пробиеш някоя скала, ни да търсиш нефт, ни нещо подобно, без цялото правителство да гракне насреща ти: „Зарежи тази работа и ни остави да управляваме!“ Следователно — и то си е точно така — ние ще ги оставим да си управляват и ще отидем някъде на друго място, където да няма чатал на врата ни. Не сме малки и не ни е страх от нищо, освен от Пиенето, о-обаче по този въпрос сме подписали Договор и... Отиваме да станем Крале!

— Крале по законно право — избоботи Дрейвът.

— Да, разбира се — казах аз. — Обикаляли сте цял ден по слънцето... и нощта е много задушна ...и... не е ли по-добре да се наспите преди да вземете окончателно решение? Елате утре.

— Нито сме пияни, нито слънчасали — каза Дрейвът. — Половин година сме се наспивали, преди да вземем окончателно решение, а сега искаме да разгледаме някои книги и атласи и сме решили, че има едно единствено място на света, където двама истински мъже могат да бъдат царе-во-век^[9]. Нарича се Кафиристан^[10]. По моите изчисления се пада в горния десен ъгъл на Афганистан, на не повече от триста мили от Пешуар. Там има трийсет и два езически идола и ние ще бъдем трийсет и третия. Страната е планинска и жените по тия места са много красиви...

— Но за това са взети мерки в Договора — обади се Карнехан. — Нито жени, нито алкохол, Даниел!

— И това е всичко, което знаем, освен че никой още не е стъпвал там и че те воюват помежду си; а навсякъде, където се воюва този, който умее да обучава войниците, винаги може да стане крал. Ще отидем по тези места и като срещнем някой крал, ще му кажем: „Искаш ли да побеждаваш враговете си?“ и ще му покажем как да обучава войните — нещо, в което сме ненадминати. След това ще свалим този крал, ще заграбим престола и ще основем Глинастия^[11].

— Ще бъдете насечени на парчета, преди да сте минали и петдесет мили от границата — казах аз. — За да влезете в тази страна, трябва да прекосите Афганистан. Това е една огромна верига от планини, върхове и ледници, и нито един англичанин не е стъпвал по тези места. Хората са необикновено жестоки и дори да се доберете дотам, няма да можете да направите нищо...

— Това е вече нещо — каза Карнехан. — Колкото по-малко ни мислиш за луди, толкова по-доволни ще бъдем. Дошли сме при теб да научим нещо за тази страна, да прочетем някоя книга за нея, да ни покажеш някои карти. Нямаме нищо против да ни наречеш глупаци, но искаме да ни покажеш книгите си.

Той се обърна към библиотеката.

— Съвсем сериозно ли говорите? — казах аз.

— Малко — мило отвърна Дрейвът. — Колкото онази голяма карта с бялото петно на мястото на Кафиристан и няколкото ти книги, можем да четем, макар да не сме от най-образованите.

Разгънах голямата карта на Индия в мащаб 1:2 000 000 и две по-малки политически карти, измъкнах тома от ИНФ до КАХ на „Енциклопедия Британика“ и двамата се съсредоточиха над тях.

— Виж тука — каза Дрейвът, като показваше с пръст на картата. — Нагоре към Джагдаллак^[12] Пичи и аз знаем пътя. Били сме там с армията на Робъртс...^[13] И стигаме планините четирнайсет хиляди фута ... петнайсет хиляди... Там ще има бая зор, но на картата не изглежда много далеч...

Подадох му „При изворите на Окс“ на Ууд.^[14] Карнехан се беше навел над енциклопедията.

— Много са го увъртели — каза замислено Дрейвът — и не можем да разберем имената на племената им. Колкото повече племена,

толкова повече войни и по-големи шансове за нас... От Джагдаллак до Ашанг^[15]... Хм-м...

— Но всички сведения за тази страна са толкова оскъдни и неточни, че няма и къде! — възразих аз. — Наистина никой нищо ни знае за нея! Ето сборника на Обединения Военно-научен институт. Прочетете какво пише Белю^[16]...

— По дяволите Белю — каза Карнехан. — Дан, всички са една дива тълпа езичници, но в тази книга пише, че ги смятат близки до нас, англичаните.

Докато двамата се бяха задълбочили над Рейвърти^[17], Ууд, картите и енциклопедията, аз пуших.

— Няма смисъл да чакаш — каза учтиво Дрейвът. — Сега е около четири. Ще си отидем преди шест и няма да откраднем нито един вестник Не се стягай! Ние сме двама безопасни луди и ако утре вечер минеш към Керван-сарая, можем да се сбогуваме.

— Вие сте двама глупаци! — казах аз. — Ще ви върнат още на границата или ще ви насекат на парчета, още щом стъпите в Афганистан. Искате ли пари? Другата седмица мога да ви помогна да си намерите работа...

— Благодаря. Другата седмица ще имаме достатъчно работа — отвърна Дрейвът. — Да си крал не е толкова лесно, колкото изглежда. Като уредим кралството, ще ти се обадим и можеш да дойдеш да ни помагаш да го управляваме.

— Биха ли сключили двама луди подобен Договор? — каза Карнехан с унила гордост, показвайки ми половин мазен лист от тефтер, на който бе написано следното. Преписах го за куриоз:

„Този Договор между мене и тебе да бъде за свидетелство в името на Отца и Сина. — Амин и прочия.

/Първо/ Че аз и ти ще свършим тая работа заедно, сиреч: ще станем Крале на Кафиристан.

/Второ/ Че аз и ти, докато не свършим тая работа няма да поглеждаме спиртни питиета и никакви жени — черни, бели или кафяви — и няма да се забъркваме в никакви истории, свързани с едното и другото.

/Трето/ Че ще се държим с достойнство и благоразумие и ако единият изпадне в беда, другият няма да го изостави.

Подписано от тебе и мене на този ден.

Пичи Талиаферо Карнехан

Даниел Дрейвът

И двамата — лица с неограничени Пълномощия.“

— Нямаше нужда от последната точка — каза Карнехан, като се изчерви скромно — но така е прието. Вече знаеш що за хора са скитниците, /докато не излезем от Индия, ние сме скитници, Дан/ и не вярвам да си помислиш, че бихме сключили такъв договор, ако не говорехме сериозно. Та ние се отказваме от двете единствени неща, заради които си струва да се живее.

— Няма да се радвате дълго на живота, ако предприемете тази идиотска авантюра. Не подпалвайте редакцията — казах аз — и си вървете преди девет.

Оставих ги да разглеждат картите и да си правят бележки на гърба на „Договора“.

— Утре непременно мини през Керван-сарая — това бяха думите им на раздяла.

Камхарсен-сарай е едно от най-оживените кръстопътища на човечеството, където керваните от коне и камили от Севера товарят и разтоварват. Тук могат да се срещнат хора от всички националности на Централна Азия и най-вече от самата Индия. Тук Балха и Бухара си дават среща с Бенгалия и Бомбай, в непрекъсната надпревара за налагане. На Камхарсен-сарай можете да си купите понита, тюркоази, персийски котки, седла, кожени дисаги, тънкоруни овце и мускус и да намерите най-различни странни сувенири. След обяд слязох там да видя дали моите приятели възнамеряваха да си удържат на думата, или ме бяха излъгали заради почерпката.

Близо до мен важно пристъпваше някакъв жрец, който въртеше тържествено някакъв книжен детски пумпал. Зад него беше слугата му, приведен под тежестта на пълен кош дървени играчки. Двамата товареха две камили и хората от сарая ги наблюдаваха, като се заливаха от смях.

— Жрецът е луд — обясни ми един търговец на коне. — Отива в Кабул да продава играчки на емира. Или ще се издигне много или ще си изгуби главата. Пристигна тази сутрин и оттогава се държи като побъркан.

— Лудите Господ ги пази — каза със заекване един кръглолик узбек на развален хинди. — Те предсказват бъдещи събития.

— Щяха ли да ми предскажат, че шиниварите^[18] ще ми ограбят кервана в Прохода^[19], почти, без да ги усетим — изгрухтя един юсуфзай, агент на търговска къща в Раджпутан, чиято стока по най-престъпен начин минала в ръцете на други мошеници веднага зад границата и чиито неудачи вдъхновяваха шегобийците на базара. — О, пророче, отгдето идеш и накъде отиваш?

— От Руум^[20] ида аз! — извика пророкът, като размахваше своя пумпал — От Руум прелетях!... Върху крилете на хиляда дявола!... През морето!... О, крадци, измамници, лъжци!... Да бъде благословията на Пир Кан върху свините, псетата и лъжесвидетелите! Кой ще вземе помазаника божий на север да продава талисмани, каквито очите на емира още не са виждали? Камилите му няма да се ожулят, болест няма да повали синовете му и жените му ще му останат верни на оня, който ми отстъпи място в кервана си! Кой ще ми помогне да наложа краля на Руус със златен чехъл със сребърно токче? Милостта на Пир Кан ще благослови труда на ръцете му...

Той развя полите на своя габардин и започна да прави пируети между редиците завързани коне.

— След двайсет дни заминава един керван от Пешуар за Кабул, хазрат^[21] — каза търговецът юсуфзай. — Моите камили тръгват с него. Сподели с нас нашия път и ни носи късмет!

— Поемам на часа! — извика пророкът — Ще се понеса на моите крилати камили и ще бъда в Пешуар за един ден! Ха! Хазар Мир Кан — провикна се той към слугата си — изкарай камилите, но нека първом възседна моята!

Той се метна върху гърба на своята камила, която беше коленичила и като се обърна към мен, извика:

— Ела и ти, сахиб! Ела още малко нататък и ще ти продам един талисман — един амулет, който ще те направи крал на Кафиристан!

Изведнъж всичко ми се изясни и аз тръгнах след камилите, докато стигнахме на открития път и пророкът спря.

— Какво ще кажеш за това? — попита той на английски. — Карнехан не говори техния диалект, затова го направих мой слуга. Много е представителен. Не е било напразно, дето съм обикалял тази страна четиринайсет години! Не говорех ли безупречно? В Пешуар ще се прикачим към един керван, докато стигнем до Джагдаллак, а там ще гледаме да заменим камилите за магарета и да проникнем в Кафиристан. Пумпали за емира!... Божичко!... Мушни си ръката под седлото и ми кажи какво усещаш!

Усетих приклада на една „Мартини“, и още един, и още един...

— Двайсет парчета — спокойно каза Дрейвът. — Двайсет парчета и пълен комплект амуниции под пумпалите и глинените кукли!

— Господ да ви е на помощ, ако ви хванат с това нещо! — казах аз. — Една „Мартини“ там струва колкото теглото си в сребро!

— Петнайсет хиляди рупии — всяка рупия, която сме изпросили, заем или откраднали, е вложена в тези две камили — каза Дрейвът. — Няма да ни хванат. Минаваме през Хайбер с редовен керван. Кой ще закача един беден луд пророк?

— Имате ли всичко необходимо? — попитах аз поразен.

— Не още, но скоро ще имаме. Подари ни нещо за спомен, Брате! Вчера ми направи услуга; и първия път — в Маруор също. Ще ти дам, както се казва, половината от Кралството си.

Изтеглих един малък джобен компас от верижката на часовника си и го подадох на пророка.

— Довиждане — каза Дрейвът, като ми протегна внимателно ръка. — За последен път се ръкуваме с англичанин за много дни напред. Стиснете си ръцете, Карнехан! — извика той, когато и втората камила се изравни с мен.

Карнехан се наведе и ми подаде ръка. След това камилите отминаха по прашния път и аз останах сам и объркан.

Не можах да открия никакъв пропуск в маскировката. Сцената в сарая показваше, че манталитетът им напълно отговаря на местния. И все пак, щеше да бъде истинско чудо, ако Карнехан и Дрейвът успеяха да преминат през Афганистан, без да ги хванат. Но оттам нататък щяха да си намерят смъртта — сигурна и ужасна смърт.

Десет дни по-късно един приятел индиец, съобщавайки ми последните новини от Пешуар, щеше да започне писмото си така: „Тук

падна голям смях с някакъв побъркан свещеник, който отивал да продава разни дрънкулки и украшения, които представя за необикновени талисмани, на Н. В. Емира на Бухара. Мина през Пешуар и се присъедини към Втория Летен керван за Кабул. Търговците са доволни, защото от суеверие вярват, че такива чудаци носят късмет.“

В такъв случай и двамата бяха минали границата. Имах намерение да се моля за тях, но същата нощ в Европа умря един истински крал и трябваше да му се пише некролог.

* * *

Колелото на света^[22] непрекъснато минава през едни и същи фази. Лятото отмина, след него зимата; и пак дойде, и пак отмина... Ежедневникът си излизаше, и аз си работех към него, и на третото лято настъпи същата гореща нощ, поех същото нощно дежурство, в същото напрегнато очакване на някакво съобщение от другия край на света — както първия път. За тези две години бяха умрели няколко видни личности, машините бяха започнали да тракат малко по-силно и някои от дърветата в двора на редакцията бяха станали няколко фута по-високи. Но това бе единствената промяна.

Прекоших печатарския цех и се озовах сред същия — описан вече — интериор. Нервното напрежение беше по-голямо отколкото преди две години и жегата ме стягаше доста по-мъчително. В три часа изкрещях: „Пускай машините!“ и вече си тръгнах, когато до стола ми пролази нещо, което напомняше човек. Беше превит на кравай, главата му бе хлътнала между раменете и замяташе краката си като мечка. Трудно можех да кажа дали вървеше или се влачеше — този урод, увит в дрипи, който ме назоваваше по име и през сълзи обясняваше, че се е върнал.

— Ще ми дадеш ли нещо за пиене! — прохленчи той. — За бога, дай ми да пийна нещо!

Тръгнах обратно към канцеларията и той ме последва, стенойки от болка. Запалих лампата.

— Не ме ли познаваш? — изпъшка човекът, като се свлече в едно кресло и обърна измъченото си лице, закрито от сплъстена посивяла

коса, към светлината.

Взирах се напрегнато в него. Някъде по-рано бях виждал подобни вежди, които се събират в широка черна ивица над носа, но да ме убиеха, не можех да кажа къде.

— Не те познавам — казах аз, като му подадох уискито. — Какво мога да направя за теб?

Той надигна жадно бутилката и потрепера, въпреки убийствената жегга.

— Аз се върнах — повтори той. — Аз бях Кралят на Кафиристан — аз и Дрейвът... Короновани Крале... Всичко започна в тази канцелария. Ти си стоеше ей там и ни даде книгите. Аз съм Пичи — Пичи Талиаферо Карнехан... А ти си седял тук през цялото това време!... Божичко!...

Бях повече от учуден и не можех да скрия чувствата си.

— Това е вярно! — сухо изкудкудяка Карнехан. — Вярно като евангелието. Ние бяхме Крале — с корони на главите... Аз и Дрейвът... Бедният Дан... О, бедният, бедният Дан — който никога не приемаше съвети, дори когато аз го молех!...

— Уискито е за теб — казах аз — и няма за къде да бързаш. Разкажи ми всичко, което си спомняш! Абсолютно всичко — отначало до край. Вие минахте границата с камилите — Дрейвът преоблечен като луд просяк, а ти — като негов слуга. Това помниш ли го?

— Не съм луд... все още... Но и това ще стане. Разбира се, че помня. Гледай ме в очите, иначе може да объркам всичко. Само ме гледай в очите и не казвай нищо!

Наведох се напред, като го гледах колкото може по-съсредоточено в очите. Едната му ръка се свлече на масата и аз я хванах за китката. Беше разкривена като птичи крак и от обратната страна червенееше разръфан ромбовиден белег.

— Не, не гледай там! Гледай мен — каза Карнехан. — Това стана после... Но за бога, не ме разсейвай! Ние оставихме оня керван — аз и Дрейвът — и се кълчихме по всевъзможни начини, за да забавляваме хората, с които бяхме. Вечер Дрейвът ни размиваше — когато всички си приготвиха вечерята и... какво правеха тогава? Палеха от искрите малки червени огънчета и ги пъхаха в брадата на Дрейвът... и всички се смеехме... Умирахме от смях... Малки червени огънчета в голямата червена брада на Дрейвът... Толкова беше смешно...

Погледът му се отмести от моя и той се усмихна глупаво.

С тоя керван стигнахте до Джагдаллак — казах аз напосоки — след като сте палили тези огънчета. До Джагдаллак, откъдето се отклонихте, за да влезете в Кафиристан...

— Не, нямаше такова нещо. За какво говориш? Отклонихме се още преди Джагдаллак, защото чухме, че пътищата били добри. Но не се оказаха достатъчно добри за двете камили — моята и на Дрейвът. Като оставихме кервана, Дрейвът свали всичките си дрехи, свали и моите и каза, че ще бъдем езичници, защото кафирите не разговаряли с мохамедани. Облякохме се по най-причудливия начин и такава гледка като Даниел Дрейвът никога не бях виждал, нито някога се надявам да видя. Той изгори половината си брада, надяна една овча кожа и си обръсна главата за образец. Обръсна и моята и ме накара да облека едни безбожни неща, за да приличам на езичник. Това беше в някаква почти планинска местност и камилите не можеха да продължат нагоре из планините. Те бяха огромни и черни и на връщане ги видях как се бият като диви кози — в Кафиристан е пълно с диви кози... И тези планини никога не се уморяват — също като дивите кози... Постоянно се бият и нощем не ти дават да спиш...

— Пийни още уиски — казах аз много бавно. — Какво направихте ти и Даниел, когато камилите не можели да продължат по-нататък, поради лошите пътища към Кафиристан?

— Какво направихте... кои?... Имаше някакъв си Пичи Талиафери Карнехан, който беше с Дрейвът. Да ти разкажа ли за него? Изчезна там, изоставен от всички... Право в пропастта... Полетя от моста старият Пичи... Мяташе се и се преобръщаше като пумпал, дето ги продавахме на емира по едно пени... Не... Два пумпала струваха три пенса... Тези пумпали... Много съм объркан и ми е адски тъжно... И от тези камили повече нямаше полза и Пичи казва на Дрейвът: „За бога, давай да се махаме отгук, докато не са ни отсекли главите!“ И те убиха камилите — сами, на сред планината, без нищичко за ядене — но първо свалиха сандъците с пушките и амунициите. И точно в този момент минават двама души, които водеха четири мулета. Дрейвът скача и започва да танцува отпреде им, като пееше: „Продайте ми четири мулета!“ И рече първият: „Ако имаш пари да купиш, ще имаш смелост да ограбиш!“, но преди да успее да измъкне ножа, Дрейвът му пречупи врата на коляното си и другият избяга. И тъй, Карнехан

натовари мулетата с пушките, които беше смъкнал от камилите и навлязохме двамата в онези зловещи планински дебри, където няма нито една пътека, по-широка от опакото на ръката ти.

Той замълча. Попитах го може ли да си спомни каква е била природата в онази страна.

— Разказвам ти колкото мога по-точно, но главата ми не е съвсем в ред. Дупчиха я с гвоздеи, за да чувам по-добре как умира Дрейвът. Страната беше планинска и мулетата бяха най-инатестите, а населението живееше разпръснато и уединено.

Те се катереха все по-нагоре и по-нагоре и се спускаха все по-надолу и по-надолу и оня другият — Карнехан — молеше Дрейвът да не пее и да не свири толкова силно да не се раздвижат огромните лавини. Но Дрейвът му отговаря, че ако един крал не може да пее, не си струва да става крал, и шибаше мулетата по задниците, и десет кошмарни дни не обръщаше внимание на нищо. Стигнахме до една голяма долина наскредината и мулетата едва се държаха на краката си, така че ги убихме, защото нямаше храна нито за тях, нито за нас. Седнахме на сандъците и започнахме да играем на „чифт и тек“ с разпилените патрони.

Тогавя в долината се втурнаха двайсет души с лъкове и стрели, подгонени от други десет с лъкове и стрели и врявата беше ужасна. Бяха красиви хора — по-красиви от мен и от теб — с руси коси и забележително телосложение. И рече Дрейвът, отваряйки сандъка с пушките: „Това е началото! Ще се бием на страната на десетте!“ — и с тези думи изпразни десет пушки в двайсетте и повали един от тях на двеста метра от скалата, на която стоеше. Останалите хукват да бягат, но Карнехан и Дрейвът седяха на сандъците и ги застрелваха един по един. След това тръгваме към десетте, които също бяха хукнали нагоре през снега. Дрейвът стреля над главите им и всички падат по очи на земята. После отива до тях и ги ритя, след това ги изправя и се ръкува с всеки един в знак на приятелство. Довежда ги до сандъците, сяда на единия и им дава знак да тръгват с тях и маха с ръка за поздрав, досущ като истински крал. Те понасят сандъците заедно с него през долината нагоре към върха, където сред една борова гора имаше половин дузина огромни каменни идоли. Отива Дрейвът до най-големия — наричаха го Имбра^[23] — слага една пушка и един патрон в краката му, потърква си тържествено носа о неговия и като го потупва по рамото, отдава чест.

После се обръща към хората, кимва и казва: „Всичко е наред. Аз също съм посветен и всички тези стари хъшлаци са мои приятели!“ След това отваря уста и сочи с пръст към нея; и когато първият му носи храна, казва „Не“ и когато вторият му носи храна, пак казва „Не“, но когато един от старите жреци, старейшина на селото, му поднася храна, той казва „Да“ — много надменно — и започва да яде бавно. Ето така стигнахме до нашето първо село — сякаш бяхме паднали от небето. Но не от небето, а от онези проклети възжени мостове — и от там паднахме ние — и не можеш да искаш после от такъв човек да бъде много весел...

— Пийни още уиски и продължавай — казах аз. — Това е било първото село, в което сте влезли. Как станяхте крале?

— Аз не бях крал — каза Карнехан. — Дрейвът беше Кралят... И изглеждаше толкова внушителен със златната корона на главата... и всичко... Дватамата с неговия човек се настаниха в селото и всяка сутрин Дрейвът седеше от едната страна на стария Имбра, а хората идваха и се покланяха. Това беше заповед на Дрейвът. След това в долината слязоха много мъже и Карнехан и Дрейвът ги избиха един по един с пушките, преди ония да се усетят откъде се стреля. Спускат се после двамата в долината и се изкачват пак по отсрещните склонове и намират едно друго село — също като първото — и всички падат по очи на земята и Дрейвът казва: „Какъв е спорът между вашите две села?“ И хората посочват една жена — не по красива от мен и от теб — която била открадната — и Дрейвът я връща в първото село и преброява мъртвите — бяха осем. За всеки убит отлива по малко мляко на земята, завърта ръце като пумпал и казва. „Всичко е наред“. После събират с Карнехан старейшините на всички села, завеждат ги под стража в долината, показват им как да изровят с копие една права бразда по средата и дават на всеки по един чим от двете страни на браздата. Тогава целият народ слиза и започва да креци като дяволско пълчище и Дрейвът казва: „Вървете и орете земята и се плодете и множете се!“^[24] — което те вършеха и без да разбират. След това питахме как се наричат нещата на техния език — хляб, вода, огън, идоли и други такива — и Дрейвът води жреца на всяко село до местния идол и му казва, че трябва да седи там и да съди хората, и че ако нещо не върви както трябва, ще бъде застрелян.

На другата седмица бяха изорали долината — безшумно като пчели и по-усърдно от мравки, а жреците изслушваха всички жалби и обясняваха на Дрейвът със знаци за какво става дума.

„Това е само началото — казва Дрейвът. — Те мислят, че сме богове.“ Двамата с Карнехан избират двайсет от най-добрите мъже и им показват как да зареждат пушките, как да се строят по четирима и да се разгръщат във верига. Възприемаха много бързо и го правеха с голямо удоволствие. След това Дрейвът изважда лулата и торбичката с тютюна, оставя по един заместник във всяко село и двамата тръгваме да видим какво има да се прави в следващата долина. Бяха само скали и сред тях — едно малко селце и Карнехан казва: „Да ги заселим в първата долина“ и ги води там и им дава от свободната земя. Не бяха много стока и затова преди да ги пуснем в новото кралство ги осветихме с кръвта на едно яре^[25]. Това впечатли хората и те се заселиха кротко; и Карнехан се върна при Дрейвът, който беше влязъл в една друга долина, цялата в сняг и лед — още по-навътре в планината. Нямахме жив човек и армията се уплаши. Но Дрейвът застреля един и продължи, докато най-сетне намираме едно село с няколко жители и армията им обяснява, че ако не искат да бъдат убити, ще е по-добре да не стрелят с техните мушкетчета — защото те имаха мушкети. Сприятеляваме се с жреца и аз отивам там с двама от армията да обучавам мъжете. И ето — под бумтежа и рева на литаври и рогове, слиза през снега един Вожд, защото чул, че някакъв нов Бог обикаля по тези места. Карнехан стреля от половин миля в тълпата и ранява един в ръката. След това изпраща послание до Вожда, че ако не иска да бъде убит, трябва да дойде сам, без оръжие и лично да се ръкува с мен. Вождът пристига и Карнехан му стиска ръката, после прибира оръжието — също както правеше Дрейвът — а Вождът беше много изненадан и ме пипна с ръка по веждите. После Карнехан сам отива при Вожда и го пита със знаци има ли някой враг, когото мрази. „Имам“ — отвърща Вождът.

И тъй, Карнехан отбира от неговите хора един отряд, като назначава двама от армията да обучават и в края на втората седмица воините действаха като отлични новобранци. А гой поема с Вожда към една голяма долина на върха на планината и хората на Вожда щурмуваха едно село и го превзеха; три „Мартини“ от нашите стреляха в противника. Така завзехме и това село и аз подавам на

Вожда парче от дрехата си и казвам: „Разполагайте дорде дойда!“^[26], което беше библейско. Да не забравя — когато бяхме с армията вече на осемстотин крачки, пускам един куршум малко встрани от него, в снега — и всички падат по очи. След това изпращам писмо до Дрейвът във всички посоки — по суша и по вода...

С риск да прекъсна нишката, аз се намесих:

— Как си написал писмо там горе?

— Писмото?... О... писмото... Моля те, гледай ме в очите! Това беше възлово писмо... Беше ни го показал един сляп просяк от Пенджаб.

Спомних си, че веднъж в редакцията беше идвал някакъв слепец с едно чворесто клонче и парче канап, което навиваше на клончето по някакъв свой шифър. След няколко часа, дори дни, можеше да повтори изречението, които беше навил. Беше свел азбуката до единадесет елементарни звука и се опита да ме научи на своето писмо, но не успя.

— Изпратих писмото на Дрейвът — продължи Карнехан — и му казах да се връща, защото Кралството се разрастваше прекалено бързо, за да мога да се оправям сам и след това поех към първата долина да огледам как работят жреците. Селото, което бяхме превзели с Вожда, нарекохме Башкай, а първото превзето село — Ер Хеб. Жреците в Ер Хеб се справяха отлично, но имаше доста случаи около земята, с които не можеха да се оправят сами; освен това през нощта няколко души от едно друго село бяха обстрелвали Ер Хеб със стрели. Тръгнах веднага да намеря това село и стрелях в него четири пъти от хиляда крачки. Това бяха последните ми патрони — очаквах Дрейвът, който не беше се появявал два-три месеца и държах хората съвсем изкъсо.

Една сутрин долината се огласи от роговете и барабаните на самия дявол и гледам — Дан Дрейвът марширува надолу по хълма пред своята армия, а след него една свита от стотици мъже и което беше най-забавното — на главата си имаше голяма златна корона.

— Боже мой, Карнехан — извика Дрейвът. — Това е нещо страхотно! Ние владеем цялата страна, доколкото си струва да я владее човек! Аз съм синът на Александър от царица Семирамида^[27], а ти си по-малкият ми брат и също си Бог! Това е най-великото нещо, на което сме били свидетели! Шест седмици воювам и се придвижвам с армията и всяко едно селце на петдесет мили оттук ликува! И най-важното — открих ключа за цялата работа — сам ще видиш — и съм

донесъл една корона и за теб. Казах им да направят две в областта Шу — където златото лежи в скалите като тлъстината в овнешкото. Злато, което гледах с очите си и тюркоази, които се къртеха под краката ми по урвите; а в речните пясъци има гранат; ето и един къс кехлибар, който ми донесе някакъв човек. Свикай всички жреци и тук — на това място — приеми короната си!

Един от хората му разтваря черна космата торба и аз измъквам короната. Беше твърде малка и доста тежка, но я носех за престиж. Беше ковано злато — цели пет фунта — като обръч на топ.

— Пичи — каза Дрейвът. — не искаме да воюваме повече. Номерът е в Братството^[28], така че трябва да ми помогнеш! — и той изкара напред същия онзи Вожд, когото бях оставил в Башкай. По-късно го нарекохме Били Фиш, защото напълно приличаше на Били Фиш, който едно време караше голямата цистерна в Мак.

— Ръкува се с него — каза Дрейвът.

Аз се ръкувах и едва не подскочих, защото Били Фиш ми направи Знака^[29]. Не казах нищо, само го пробвах със Знака на Калфите^[30]. Той отвърна съвсем точно и аз опитах със Знака на Майсторите, но не получих отговор.

— От Калфите е — казах аз на Дрейвът. — Знае ли паролата?

— Знае я — отвърна Дрейвът. — И всички жреци я знаят. Това е чудо! Вождовете и жреците могат да се организират в Ложа на Калфите почти като нас и са издълбали знаците в скалите, но не познават третата степен и са дошли да ги посветим. Става дума за „Целебната истина“. През тия години успях да разбера, че афганистанците са запознати с Втората степен, но това е невероятно! Аз съм Бог и Велик Магистър на Братството и ще открия Ложа Трета степен и ще издигаме първосвещениците и старейшините на селата според заслугите им!

— Да откриваме Ложа без разрешение от никого?! Но това е против всякакви закони! — възразих аз. — А и никога не сме заемали длъжност в някоя Ложа!...

— Това е голям удар в политиката — отвърна Дрейвът. — Това означава да се управлява една страна като дяволски файтон по нанадолнище. Не можем точно сега да спрем и да чакаме пълномощия или разрешения, защото хората ще се обърнат срещу нас. Държа в ръцете си четиридесет вожда и те ще бъдат приемани и издигани

според заслугите си! Разквартирувай тези хора по селата и гледай там да скалъпим някаква ложа! Храмът на Имбра ще служи за заседателна зала. Жените ще направят престилки^[31] както ти им покажеш. Довечера ще дам прием в чест на вождовете, а утре вечер ще открия Ложата.

Потроших си краката да уредя всичко, но не бях толкова глупав да не си давам сметка какъв коз държим с това братство. Показаха на семействата на вождовете как да направят престилки за съответните степени; за престилката на Дрейвът синият кант и знаците бяха изработени от тюркоази върху бяла кожа, а не плат. Внесохме в храма един огромен кубичен камък^[32] за стол на Майстора и малки камъни за Сановниците, боядисахме бели квадрати^[33] върху черните плочи на пода и направихме, каквото можахме, за да изглежда всичко както е прието.

За приема, който бе даден тая нощ на хълма, бяха запалени огромни клади и Дрейвът обяви, че двамата сме синове на Александър и Върховни Велики Магистри на Братството, които са дошли, за да направят Кафиристан страна, в която всеки да яде и пие в мир и най-вече да им се подчинява. След това вождовете ни наобиколиха да си стиснем ръцете и бяха толкова спонтанни, непринудени и мили, че имахме чувството, че се ръкуваме със стари приятели. Дадохме им имена според приликата им с нашите приятели от Индия — Били Фиш, Холи Дилуърт, Пики Къргън, който беше управител на чаршията, когато живеех в Мхау и т.н., и т.н.

Но най-големият майтап беше на другата нощ в Ложата. Един от старите жреци непрекъснато ни наблюдаваше и аз започнах да се чувствам неловко, защото трябваше да скалъпвам Ритуала, а не знаех какво им е известно на тях. Старият жрец беше чужденец, отвъд Башкай. В мига, когато Дрейвът надява престилката на Майстора, изработена от момичетата, жрецът започва да креци и да вие и се опитва да обърне камъка, на който седи Дрейвът.

— Всичко е свършено — рекох си аз. — Така става като се забърква човек в масонството без пълномощия.

Дрейвът дори не трепна. Даже когато десетина жреци хванаха и преобърнаха стола на Великия Магистър, който всъщност бе Камъкът на Имбра. Жрецът започна да търка горната страна, за да разчисти наслоената чернилка е след малко показа на всички Знака на Майстора,

издълбан в камъка — същия като върху престилката на Дрейвът. Дори жреците от храма на Имбра не знаеха че там има знак! Старчето пада по очи в краката на Дрейвът и ги целува.

— Пак късмет — вика ми Дрейвът от другия край на залата. — Казват, че това е Изчезналият Знак, чийто смисъл никой не може да обясни. Сега сме повече от спасени!

След това халосва камъка с приклада, наместо с чукче^[34] и казва:

— По силата на властта, придобита със собствената ми десница и с помощта на Пичи, тук — в тази Ложа-майка — обявявам себе си за Велик Магистър на цялото Свободно Зидарство в Кафиристан, наред с Пичи!

С тези думи той слага короната и аз слагам моята (изпълнявах ролята на Първи надзирател)^[35] и двамата откриваме Ложата по най-пищен начин. Беше невероятно! Жреците встъпваха в първите две степени почти без да им се обяснява — сякаш им се връщаше споменът. След това Пичи и Дрейвът посветиха — доколкото беше необходимо — върховните жреци и вождовете от най-отдалечените села. Първият беше Били Фиш — и трябва да ти кажа, че му изкарахме душата. Нямахме нищо общо с ритуала, но свърши работа. Посветихме не повече от десетина от най-видните, защото не искахме Третата степен да става нещо обикновено. А всички се препираха да бъдат приети.

— След още шест месеца — рече Дрейвът — ще свикаме Втора Приемна Ложа^[36] и ще видим как работите.

След това ги разпитва за селата им и се осведомява, че се бият помежду си и че това им е омръзнало и ги изморява. А през останалото време воювали с мохамеданите.

Трябва да воювате с тях само когато влизат във вашата страна — казва им Дрейвът. — Назначете всеки десети от племето си за граничар и изпратете двеста души в тази долина да се обучават. Повече никой няма да бъде застрелян или прободен с копие, ако се справя добре, и знам, че ще оправдаете доверието ми, защото сте Бели хора — синове на Александър, а не някакви си долнопробни мохамедани! Вие сте *моят* народ и Бог ми е свидетел — каза той, като накрая мина на английски — или ще направя от вас един проклет прекрасен народ — или ще умра за това!

Не мога да ти обясня всичко, което направихме през следващите шест месеца, защото Дрейвът вършеше много неща, които не можех да проумея и така научи езика им, както аз и до края не можах. Моята работа беше да помагам на хората за земята и да излизам постоянно с част от армията да наглеждам другите села и да ги карам да опъват възжени мостове над проломите, които пресичаха проклетата им страна. Дрейвът беше много любезен с мен, но когато крачеше нагоре-надолу из боровата гора, дърпайки тази негова дяволски червена брада и с двете ръце, знаех, че крои планове, по които няма да приеме съвет от мен и само чаках заповеди.

Но пред хората никога не е показвал неуважение към мен. Те се страхуваха от мен и от армията, но обичаха Дан. Най-близките му приятели бяха жреците и вождовете, но всеки друг можеше да слезе от планината с оплакване и Дрейвът ще го изслуша любезно, ще събере четирима жреци и ще каже какво трябва да се направи. Когато воюваха някои малки села, обикновено свикваше Били Фиш от Бакшай, Пики Къргън от Шу и един стар вожд, когото нарекохме Кафазело^[37] — звучеше почти като истинското му име — и се съвещаваха с тях. Това беше военният му съвет, а четирима жреци от Башкай, Шу, Кауак и Мадора съставляваха неговия Таен съвет^[38]. По жребий изпратиха мен с още четиридесет човека, двайсет пушки и шейсет носача за тюркоазите в Горбенд да купя от онези „Мартини“, които се изработваха ръчно в занаятчийските работилници на емира в Кабул — от един от емирските хератски полкове, които бяха готови да продадат и последния зъб от устата си за тюркоази.

Останах в Горбенд един месец и дадох за рушвет на губернатора най-отбраните тюркоази; бутнах още толкова и на командира на полка и с помощта на двамата и на туземците взехме над сто „Мартини“ ръчна изработка, сто от хубавите кохатски мушкети, дето бият на шестстотин крачки и четиридесет комплекта от крайно лошите амуниции. Върнах се с всичко това и го разпределих между хората, които вождовете ми бяха изпратили да обучавам. Дрейвът беше твърде зает, за да се занимава с тези неща, но старата армия ми помогна и въоръжихме петстотин мъже, които можеха да обучават останалите и двеста — които знаеха как се държи пушка. Дори тези криви, ръчно изработени пушки бяха за тях истинско чудо. Дрейвът дълго говори за

оръжейни фабрики и магазини, крачейки нагоре-надолу сред боровата гора, а зимата вече настъпваше.

— Аз няма да правя държава — говореше той. — Ще създам Империя! Тези хора не са негри — те са англичани! Погледни им очите, погледни им устата, погледни им осанката! Те сядат на столове в домовете си! Това са Изгубените колена^[39] или нещо подобно и са достойни да станат англичани! Ако жреците не се уплашат, през пролетта ще направя преброяване. Трябва да има най-малко два милиона из тия планини! Селата са пълни с малки деца! Два милиона народ!... Двеста хиляди воители — и всичките англичани! Имат нужда единствено от пушки и от малко подготовка! Пичи, човече — каза той, като дъвчеше огромни кичури от брадата си — ще бъдем Императори!... Императори на света!... Брук Раджа^[40] ще бъде сукалче пред нас! Ще преговарям на равна нога с вицекраля. Ще го помоля да ми изпрати дванайсет отбрани англичани — дванайсет човека, които познавам лично — да ми помогнат малко в управлението. Говоря за Макрей, сержант в оставка от Сагаули — какви вечери е давал в моя чест, а жена му ми беше дала един чифт панталони; говоря за Дънкън — надзирателя на затвора в Тангнун... Има стотици, които мога да открия, ако бях в Индия. Но вицекралят ще се погрижи за това. През пролетта ще изпратя човек да им съобщи и ще искам благословията на Великата Ложа за онова, което съм извършил като Велик Магистър. Прибави към това и всички снайдери, които ще се бракуват като въоръжат индийската армия с „Мартини“. Ще бъдат поизхабени, но в тези планини ще свършат работа. Дванайсет англичани, сто хиляди снайдера — ще ги пренасяме през емирството на партиди /и по двайсет хиляди на година не са малко/ — и ние ще бъдем Империя! Когато всичко тръгне гладко, ще коленича пред Кралица Виктория и ще и предам короната — същата тази корона, която нося в момента — и Тя ще каже: „Изправете се, сър Даниел Дрейвът!“ О, това е велико!... Велико е, казвам ти!... Но дотогава има толкова много работа — в Башкай, в Кауак, в Шу... и къде ли не...

— Каква работа? — казах аз. — Тази есен не са идвали нови мъже за подготовка. Погледни тези гъсти черни облаци! Те водят снега...

— Не, Пичи — каза Даниел, като отпусна много тежко ръката си на рамото ми. — И не искам да кажа нищо против теб, защото няма жив човек, който би ме последвал и би ми помогнал да стана това, което съм. Ти си първокласен Главнокомандващ и народът те познава, но това е голяма страна и някак си, Пичи, не можеш да ми помагаш така, както имам нужда...

— Върви тогава при мръсните си жреци — извиках аз и веднага съжалих за тези думи, но много ме заболя като го слушах да говори толкова надут, след като всички мъже бях обучил аз и бях изпълнявал всяка негова дума.

— Нека не се караме, Пичи — каза Даниел без злоба. — Ти също си крал и половината от това кралство е твое. Но не виждаш ли, Пичи — сега имаме нужда от хора, по-умни от нас; трима-четирима, които да назначим за помощници. Това е адски огромна държава и аз не мога винаги да вземам най-правилните решения, а и нямам време за всичко, което искам да направя... Виж — и зимата идва... И изобщо...

Той напъха в устата си половината брада и тя бе червена като златото на короната му.

— Съжалявам, Даниел — казах аз. — Направих всичко, което можах. Обучих мъжете и показах на хората как да приберат овеса; прекарах онези железата от Горбенд... Но аз знам накъде биеш! Предполагам, че кралете винаги се чувстват така потиснати...

— Има и още нещо — каза Дрейвът, крачейки нагоре-надолу. — Идва зима и тези хора няма да ни създават много грижи, а дори и да е така — нямаме друг избор... Искам съпруга!

— За бога, остави жените на мира — казах аз. — Двамата постигнахме всичко, което можем, макар че съм глупак. Помни Договора и не се занимавай с жени!

— Договорът важеше до момента, в който станем крале. А през тези месеци ние вече бяхме крале — отговори Дрейвът, като опитваше тежестта на короната в ръката си. — Ти също трябва да се ожениш, Пичи — за някое здраво, закръглено момиче, което да те топли през зимата. Те са по-хубави от англичанките и можем да си изберем най-доброто. Прекарай ги един-два пъти през гореща вода — и ще станат по-прекрасни от картинки.

— Не ме изкушавай — казах аз. — Няма да докосна жена, докато нещата не улегнат напълно. Върших работа за двама, а ти за трима.

Нека си отдохнем малко, да видим може ли да вземем по-добър тютюн от Афганистан и да докараме нещо за пиене. Но никакви жени!

— Кой ти говори за жени! Казах съпруга — Кралица, която да роди на Краля кралски син. Кралица от племето на най-силните, която ще ги направи твои кръвни братя и която ще дели с теб леглото и ще ти казва всичко, което хората мислят за теб и за собствените си проблеми... Ето какво искам!

— Помниш ли оная бенгалка, с която живеех в Могоул-сарай, когато бях стрелочник? Голяма файда имах от нея! Научи ме на езика и на някои други работи — и какво стана? Избяга със слугата на началник-станцията и с половината ми заплата. После се върна в Дадур, като влачеше със себе си едно малко метисче и имаше наглостта да каже на всички машинисти в депото, че съм и съпруг.

— Това са минали работи — каза Дрейвът. — Тези жени са побели от нас... и... през зимата ще имам Кралица!

— За последен път те моля, Дан — недей! Само ще си навлечем беди! В Библията е казано, че кралете не бива да отдават силите си на жени^[41], особено, ако управляват недоосновано кралство.

— За последен път ти отговарям — ще го направя! — каза Дрейвът и потъна между боровете като някакъв голям червен дявол.

Но женитбата не беше толкова проста работа, колкото си мислеше Дан. Той постави въпроса пред Съвета и не получи никакъв отговор, докато Били Фиш не каза, че е по-добре да се питат момичетата. Дрейвът ругаеше наляво и надясно. „Какво ми има?“ — крещеше той, застанал до идола на Имбара. — Да не съм куче! Или не съм достатъчно мъж за вашите госпожици! Не е ли тази страна под закрилата на моята десница? Кой спря последното нахлуване на афганците?

В действителност това бях аз, но Дрейвът бе прекалено ядосан, за да си спомни.

— Кой ви докара пушките? Кой поправи мостовете ви? Кой е Великият Магистър, според Знака, издълбан в камъка? — и той стовари ръката си върху каменния блок, където седаше в Ложата и на Съвета, който винаги се откриваше като Ложа. Били Фиш мълчеше, останалите също.

— Успокой се, Дан — казах аз — и попитай момичетата! У нас така правят — а тези хора са почти англичани!

— Женитбата на Краля е държавно дело — изръмжа Дрейвът, червен от гняв, защото усети, надявам се, че върви срещу здравия разум. Той излезе от залата, а останалите седяха смълчани и гледаха в земята.

— Били Фиш — обърнах се аз към башкайския вожд — какъв е всъщност проблемът? Прямо отговор на верен приятел!

— Ти знаеш — отвърна Били Фиш. — Как мога аз, нищожния човек, да обяснявам на теб — който знаеш всичко! Как може човешки дъщери да се женят за богове или демони? Това не е редно!

Спомних си за нещо подобно в Библията^[42], но ако след толкова време, прекарано с нас, все още вярвах, че сме Богове, не беше моя работа да ги изваждам от заблудението им.

— Един бог може да прави всичко — казах аз. — Ако Кралят държи на момичето, няма да позволи да умре.

— Тя ще трябва да умре — каза Били Фиш. — Из тези планини има всякакви богове и демони и от време на време някое момиче се жени за някой от тях и повече не го виждаме. Освен това вие двамата знаете тайната на Знака. Само боговете я знаят. Преди да ни откриете Знака на Майстора, всички ви мислехме за човеци.

В този момент съжалих, задето не им бяхме обяснили истината за изгубените масонски символи още първия път, но не казах нищо.

Цялата нощ от малкия тъмен храм по средата на склона звучаха роговете и се чуваха ужасните писъци на някакво момиче. Един от жреците ни обясни, че я подготвят за женитбата с Краля.

— Повече няма какво да говорим — каза Дан. — Не искам да ви се меся в обичаите, но утре трябва да имам съпруга!

— Момичето е малко наплашено — каза жрецът. — Мисли, че ще умре и сега я окуражават в храма...

— В такъв случай я окуражавайте по-внимателно — отвърна Дрейвът — или така ще ви окуража с приклада, че никога няма да имате нужда от окуражаване.

Той стисна устни — този Дан — и до късно през нощта се разхожда, мислейки за жената, която щеше да вземе сутринта.

Аз не бях по-малко напрегнат, защото знаех, че да си имаш работа с жени в чужда страна — ако ще и двайсет пъти да си коронован за крал — е най-малкото рисковано. На другата сутрин

станах много рано, докато Дрейвът още спеше и видях жреците, а и вождовете да си шушукат — и всички ме поглеждаха изпод вежди.

— Какво става Фиш? — казах аз на башкаеца, който се беше увил в своите кожи и наблюдаваше внимателно.

— Не мога точно да ти обясня — отвърна той — но ако можеш да придумаш Краля да зареже тази глупост с женитбата, ще направиш голяма услуга и на него и за мен, и на себе си.

— Убеден съм в това — казах аз. — Но ти, Били, който си воювал и против нас и заедно с нас, сигурно знаеш не по-зле от мен, че Кралят и аз не сме нищо повече от двама от най-съвършените *човеци*, които всемогъщият Господ-Бог е създал. Нищо повече — уверявам те!

— Може и да е така — продума Били Фиш. — И все пак ще съжалявам, ако е вярно.

После скри за миг глава в огромната си кожена мантия и се замисли.

— Кралю — рече той — Човек, Бог или дявол — днес ще бъда с теб! Имам дващест души, които ще ме последват. Ще отидем в Башкай, докато отмине бурята.

През нощта беше наваляло малко сняг и всичко бе побеляло, освен гъстите черни облаци, които прииждаха от север и се спускаха все по-ниско и по-ниско. Дрейвът излезе с короната на глава, като мяташе ръце и тъпчеше земята с краката си — по-самодоволен и от Пънч.

— За последен път — зарежи това, Дан — въздъгнах аз. — Били Фиш казва, че ще има бунт.

— Бунт сред моя народ! Глупости! Пичи, ще бъдеш глупак, ако не си вземеш и ти една жена! Къде е момичето? — извика той с глас, по-силен от магарешки рев. — Събери всички Вождове и Жреци и нека Императорът види дали неговата съпруга му подхожда!

Нямаше да събирам никого. Всички бяха там — около поляната сред боровата гора — подпрени на пушките и копията си. Една делегация от жреци слезе към малкия храм да доведе момичето, а роговете тръбяха така, че можеха да събудят и умрелите. Били Фиш се разхождаше бавно и накрая застана колкото може по-близо до Даниел; зад гърба му стояха неговите дващест души с мушкети. Нямаше човек, по-нисък от шест фута. Аз бях до Дрейвът, а зад мен — дващест души от редовната армия.

Тръгна момичето нагоре — снажна и красива девойка, цялата покрита със сребро и тюркоази, но беше бледа като мъртвец и непрекъснато се обръщаше назад към жреците.

— Бива си я — каза Дан, като я оглеждаше. — Какво страшно има, девойко? Ела и ме целуни!

Той я обгърна с една ръка, тя стисна очи, нададе лек писък и лицето и се стрелна покрай огненочервената брада на Дан.

— Ухапа ме мръсницата — каза Дан, като опипваше врата си с ръка и съвсем ясно се видя червената кръв по дланта му.

Били Фиш и двама от неговите хора сграбчиха Дан за раменете и го издърпаха в башкайската група, а през това време жреците виеха на своя език: „Нито Бог, нито Дявол! Човек е!“ Един жрец срещу мен ме удари с всичка сила, а Армията отзад откри огън по башкайците и това окончателно ме обърка.

— Велики Боже! — викаше Дан. — Какво означава това?

— Ела насам! Да се махаме! — извика Били Фиш. — Свърши се!... Това е бунт!... Ако успеем, ще се доберем до Башкай!...

Опитах се да дам някои команди на моите хора от редовната армия, но напразно. Накрая стрелях в тях с английската „Мартини“ и смъкнах трима от първата редица. Долината почерня от викащи, виещи същества и всяко от тях крещеше: „Нито Бог, нито Дявол! Обикновен човек!“ Башкайският взвод обгради Били Фиш колкото може поплътно, но техните мушкети не можеха да се мерят с кабулските пушки и четирима се свлякоха на земята. Дан фучеше като бик — беше много разгневен — и Били Фиш имаше тежката задача да не му позволява да се втурне срещу тълпата.

— Не можем издържа — каза Били Фиш. — Да се измъкваме надолу!

През цялото време докато си пробивахме път, Дрейвът се дърпаше, ругаеше наляво и надясно и крещеше, че е Крал. Жреците търкаляха след нас огромни камъни, а редовната армия непрекъснато стреляше, така че до другия край на долината се добраха живи не повече от шест човека, без да броя Дан, Били Фиш и себе си.

После стрелбата прекъсна и роговете в храма затръбиха отново.

— Да се махаме!... За Бога, да се махаме — викаше Били Фиш. — Ще разпратят бързоходци по всички села, преди да сме стигнали до Башкай! Там мога да ви помогна, но сега не може да се направи нищо!

Лично аз смятам, че от този момент Дан започна да се побърква. Той се оглеждаше наоколо с кръвясали очи като глиган. После взе да напире да се връща сам, за да избие жреците собственоръчно / в този момент би могъл да го направи с голи ръце /.

— Аз съм Императорът — викаше Даниел — и догодина ще бъда Кавалер на Кралицата!

— Добре, Дан — казах аз — но сега да вървим, докато е време!

— Ти си виновен — кипна той — защото не си се грижил за Армията си както трябва! Имало е заговор — и ти не си знаел!... Мръсен железничар, кантонер, мисионерско псе...

Той седна на една скала и започна да ме нарича с всички най-отвратителни имена, които му идваха на езика. Бях прекалено отчаян, за да се впрягам, въпреки че до този провал се стигна единствено поради неговото безразсъдство.

— Съжалявам, Дан — казах аз — но туземците си имат свои закони. Това беше нашата Петдесет и седма^[43]. Като стигнем в Башкай, може би ще измислим нещо.

— Тогава да отиваме в Башкай — каза Дан — и Бог ми е свидетел, като се върна няма да остане и една тревичка в тази долина!

Вървахме целия ден, а през нощта Дан обикаля нагоре-надолу по снега, като дъвчеше брадата си и си говореше нещо.

— Няма надежда да се измъкнем — каза Били Фиш. Жреците са изпратили бързоходци по селата да кажат, че сте обикновени човеци. Защо не си карахте като Богове, докато улегнат нещата? Аз съм загубен! — изпъшка той, просна се на снега и започна да се моли на своите богове.

На другата сутрин се озовахме в една ужасно зловеща местност, цялата в зъбери, без нито една полянка и без нищо за ядене. Шестимата башкайци гледаха Били Фиш като гладни вълци — сякаш искаха да попитат нещо — но не продумаха нито дума. Към обяд стигнахме до билото на планината, цялото покрито със сняг, и когато го изкачихме, гледаме в средата — цяла войска: заели позиции чакат.

— Вестоносците са били много бързи — каза Били Фиш с крива усмивка. — Очакват ни.

Трима-четирима от отсрещната страна откриха огън и един случаен куршум улучи Даниел в прасеца. Това сякаш му върна ума в

главата. Той се вгледа във войните отсреща и видя пушките, които сами бяха докарали в тази страна.

— Свършено е с нас — каза той — Тези хора... Те са англичани... и единствено моите глупости ви докараха до тук... Връщай се, Били Фиш! Вземи и хората си! Каквото можа — направи! зарежи всичко! Карнехан — обърна се той към мен — дай да си стиснем ръцете и поемай с Били! Може да не ви убият. Ще се срещна с тях сам. Аз съм виновен за всичко! Аз и Кралят!

— Върви — казах аз — върви... по дяволите, Дан... Аз съм с теб! Били Фиш, ти заминавай — ние двамата ще посрещнем тези хора!

— Аз съм Вожд — каза Били Фиш съвсем тихо. — Оставам с вас! Моите хора могат да си вървят.

Башкайците не чакаха втора покана и Дан, и аз, и Били Фиш тръгнахме нататък — където биеха барабаните и тръбяха тръбите... Беше студено... Адски студено... И сега усещам онзи студ по темето си... Имам там една ледена буца...

Вентилационните работници се бяха прибрали да спят. В канцеларията светеха две газени лампи; потта се стичаше по лицето ми и като се наведох напред, потече върху попивателната. Кар Нехан потреперваше и се страхувах да не си изгуби ума. Избърсах си лицето и сложих ръка върху жалките му обезобразени длани;

— Какво стана после?

Моментното отместване на погледа ми беше прекъснало гладкия разказ.

— Какво казахте? — изстена Карнехан. — Хванаха ги съвсем безмълвно. Никакъв звук сред снежната тишина... Дори когато Кралят събори на земята първия, който вдигна ръка срещу него; дори когато старият Пичи изстреля и последния си патрон в тях... Никакъв божи звук не издадоха тези свини... Просто затвориха плътно кръга около нас... и... да знаеш само как воняха кожата им... Имаше един човек на име Били Фиш — наш много добър приятел... Те му прерязаха гърлото, сър... На момента — като прасе... И взе Кралят от окървавения сняг в ръката си и рече: „Направихме си едно очарователно пътешествие! Е, какво следва?“

Но Пичи... Пичи Талиаферо... — ще Ви кажа, сър — но под секрет, като на приятел... Той не можа да се овладее... зарад един от онези коварни възжени мостове...

Водиха го цяла миля през снега до възжения мост над един пролом, на дъното, на който имаше река... Може да сте виждали такива... Мушкаха го отзад като вол...

— Вървете по дяволите! — рече Кралят. — Да не си въобразявате, че не мога да умра като благородник!

Той се обърна към Пичи — Пичи, който плачеше като дете:

— Аз те доведох тук, Пичи — каза той. — Измъкнах те от твоя щастлив живот, за да бъдеш убит в Кафиристан, където доскоро беше Главнокомандващ на Имперските войски... Каж ми, че ми прощаваш, Пичи!

— Прощавам ти — продума Пичи. — Напълно и от все сърце ти прощавам, Дан!...

— Дай си ръката, Пичи — рече той. — Аз тръгвам!

И тръгна той... Без да поглежда ни наляво ни надясно... И когато беше точно по средата на онези шеметно танцуващи възета...

— Сечете, просяци! — извика той...

И те отсякоха... И полетя надолу старият Дан — превъртайки се веднъж, и още веднъж... Двайсет хиляди мили... — защото мина половин час, докато стигне водата... И видях тялото му, заседнало на една скала... и до него златната корона...

Но знаеш ли какво направиха те със стария Пичи между два бора?... Разпнаха го, сър... И ръцете на Пичи ще потвърдят... С дървени гвоздеи... през ръцете и през краката... И той не умря... Вися там и стена... и на другия ден го свалиха и казаха, че е истинско чудо, дете е оживял... Свалиха го — бедния стар Пичи — който не им беше сторил нищо лошо,... който не им беше сторил...

Той се залюля насам-натам и заплака горчиво, бършейки очите си с опакото на обезобразените си ръце и десетина минути рида като дете.

— Те бяха достатъчно жестоки, за да го затворят в храма и да го угояват, защото казваха, че той бил по-Бог от стария Даниел, който бил човек. Изхвърлиха го на снега и му казаха да си отива...

И Пичи си дойде — за около една година — като просеше по пътищата в пълна безопасност — защото Даниел Дрейвът вървеше пред него и казваше: „Дръж се Пичи! ние вършим велико дело!“ И танцуваха нощем планините, и искаха планините да се сгромолясат върху главата на Пичи, но простираше Дан ръка и Пичи вървеше,

превит на две. Той никога не изостави главата на Дан. Те му я подариха в храма да му напомня, че не бива да идва втори път и макар да беше короната от чисто злато и Пичи да умираше от глад, Пичи никога не бил продал короната... Вие познавахте Дрейвът, сър... Познавахте достопочтения Брат Даниел Дрейвът... Вижете го сега!

Той започна да рови из купчината парцали, усукани около превития му кръст, измъкна една черна космата торба, бродирана със сребърни конци и изтърси от нея върху масата изсушената, сбръчкана глава на Даниел Дрейвът. Утринното слънце, от което лампите едва бледнееха, припламна по червената брада и по слепите хлътнали зеници, припламна и по един тежък обръч от злато, обкован с необработени тюркоази, който Карнехан нежно бе положил върху изпомачканите слепоочия.

— Сега виждаш — каза Карнехан — как изглеждаше Императорът, когато беше жив... Кралят на Кафиристан със своята корона на главата... Бедният стар Даниел — който някога бе Монарх!...

Аз потреперах, защото въпреки многобройните обезобразявания, разпознах главата на човека от Маруор. Карнехан стана да си тръгва. Опитах се да го задържа — нямаше да има сили да върви.

— Дай ми само уискито и малко пари — едва продума той, като се задъхваше. — Някога бях Крал... Ще отида при главния комисар и ще помоля да ме настанят в приюта, докато се пооправя... Не, благодаря... нямам време да чакам файтон... Имам неотложна работа на юг — в Маруор...

Като си влачеше краката, той излезе и се запъти към Комисариата. Същия ден по обяд минах случайно оттам — по глухата нажежена алея — и видях един урод да се гърчи в белия крайпътен прах, с шапка в ръка, издавайки някакви звуци със скръбно-треперещ глас — по подобие на уличните певци в Англия. Наоколо нямаше жива душа, а и на такова разстояние от къщите никой не можеше да го чуе. Но той пееше през носа си, като въртеше глава наляво-надясно:

*„Излиза Князът на война
за златен кралски трон
Грей флагът*

кървавочервен...
Сторете му поклон!“^[44]

Без да изчакам да чуя по-нататък, сложих нещастника в моя файтон и го закарах до най-близкия мисионер за евентуално настаняване в приюта. Докато пътувахме, той повтори химна още два пъти, без да покаже и най-малкия признак, че ме е познал — и когато го оставих при мисионера, продължаваше да пее.

След два дни попитах управителя за състоянието му.

— Приехме го със силен слънчев удар — каза управителят. — Почина вчера на разсъмване. Вярно ли е, че стоял половин час на слънцето по пладне без шапка?

— Да — отвърнах аз. — А да сте чували дали е имал нещо на главата си, когато е починал?

— Нямам информация — отвърна управителят.

И тук историята свършва.

---

[0] Новелата е отпечатана за пръв път в сборника „The Phantom Rickshaw and other Tales“ (Рикшата-фантом и други приказки) — 1881 г. ↑

[1] Аджмир — древен град в Раджпутан (днес — Раджистан) — област в Северозападна Индия, на чиято територия се е намирала една британска провинция и двадесет и три индийски щата. До Аджмир била прокарана ж.п. линия през 1875 г. ↑

[2] Мхау — селище с голям британски гарнизон в индийския щат Индор. ↑

[3] „Телилеец“ — (Backwoodsman — дивак, горски човек) — измислено заглавие на вестник или списание. ↑

[4] Християнска мисия, която провеждала своята дейност сред индийските жени (от Хепапа /перс.-хинди/ — харем, женската половина на дома, където достъпът на мъже бил забранен). ↑

[5] Английското название на пътя, свързващ Делхи с Алихар — крепост в северозападните провинции; построен бил през 1848 г. ↑

[6] Има се предвид Уилям Гладстон (1809–1898) — виден държавен деец на Великобритания, лидер на либералната партия,

премиер-министър през 1868–1874 г., 1880–1885 г., 1886 и 1892–1894 г.

↑

[7] ...щита на Мордрът — щита на един от героите на легендата за крал Артур и Рицарите на Кръглата маса. Обикновено Мордрът се представя като коварен злодей и предател, виновник за смъртта на самия Артур. Сравнението на Киплинг представя реминесценция с поемата на Алфред Тенисън „I dylss of the king“ (1859–1885), основаваща се върху сказания от цикъла за Артур. В тази поема за щита на Мордрът се споменава в кн.П, Gareth vs, 1, 402–409, където неговият щит е „празен и пуст, без нито един знак“, докато щитът на Гауейн е богато украсен и ярък. ↑

[8] По Фаренхайт, т.е. от 35°C на 29°C. ↑

[9] Царе-во-век — игра на думи, мотивираща се върху факта, че през 1841 година за раджа на Сарауок (Sarawak) — малка държавица на остров Борнео, бил провъзгласен английския авантюрист Джеймс Брук (1803–1868), по чийто път се готвят да поемат двамата герои, решили да си извоюват кралство. В оригинала Дрейвът казва: „...two strong men can Sar-a-whack“, заменяйки втората част на името Sarawak с омонима whack — придобивам със сила; буквално изразът би трябвало да се преведе „... двама силни мъже могат да сарауакнат.“ (т.е. да завладеят по примера на Джеймс Брук). С българското царе-во-век преводачът се стреми да наподобява фонетично английската дума, запазвайки ефекта на игрословица. ↑

[10] Кафиристан — (от арабско-персийски „кафир“ — неверник) — старото име на област в Източен Хиндукуш (днес Нористан), разположена на територията на изворите на три реки — двата десни притока на река Конар (Бажгел и Пич), както и река Алингар, вливаща се в река Кабул. Изборът на Кафиристан за място на действието се обяснява с необикновената труднодостъпност на този район, където „недостъпни планински долини са свързани помежду си с опасни планински пътеки и проходи, достигащи до височина 5000 м. и проходими за не повече от 3–4 месеца в годината“ (ал Григонберг, езикът кати, М. 1980, с.6). Това способствало за запазването на уникална езическа култура, обособена напълно от външния свят. По времето на Киплинг за Кафиристан и жителите му се е знаело съвсем малко (едва през 1891 г. там отива първият европейец — английският лекар Д.С.Робъртсън). Сведенията не били достоверни и често

съдържали преувеличения и фантастични догадки. Считало се например, че Кафиристан е населен със светлокооо синеоки арийци, въпреки че всъщност сред кафиристанците този антропологичен тип е разпространен твърде слабо (не повече от 10%). Поради оскъдните и неточни сведения у европейците се е наложила представата за Кафиристан като за тайнствена, легендарна страна и затова при Киплинг той изпълнява функцията на едно идеално, полу-фантастично, полуреално пространство, в което са възможни всякакви приключения. ↑

[11] Глинастия — отново игрословица. В оригинала е *die nasty*, което е фонетично равностойно на *dinasty* (династия), но означава „умирам по отвратителен начин“. ↑

[12] Джагдаллак — планински проход, отделящ Афганистан от тогавашна Британска Индия. ↑

[13] Има се предвид армията под командването на генерал Фредерик Робъртс (1834–1914), взела участие в Англо-афганистанската война (1878–1882). От 1885 до 1893 генерал Робъртс бил главнокомандващ английските войски в Индия. ↑

[14] Става дума за книгата на английския пътешественик Джон Ууд (1811–1871) „Пътуване до изворите на Окс“, в която са приведени откъслечни сведения за Кафиристан. ↑

[15] Ашанг (променено) — река Алишанг, която тече по протежение на югозападната граница на Кафиристан и е отделена от него с планински хребети. ↑

[16] Хенри Уолтър Белю (1834–1892) — английски военен лекар, дипломат и пътешественик, автор на множество книги и статии за Индия, Афганистан, Иран и други азиатски страни. ↑

[17] Хенри Джордж Рейвърти (1825–1906) — офицер от колониалните английски войски, изтоковед-дилетант, географ, лингвист, изследовател на пушунския език и историята на Афганистан. ↑

[18] Едно от пушунските племена. ↑

[19] Има се предвид Хайберския проход. ↑

[20] Руум — арабско-персийското название на Византия и Константинопол, споменаващо се често във фолклора. ↑

[21] Почтително обръщение. ↑

[22] Има се предвид Колелото на Буда, символизиращо в будизма постоянното изменение и дълбокото единство на всичко съществуващо. ↑

[23] Имбра (променено) — Имра — върховен бог в кафиристанската митология. Главният храм на Имра се намирал в централната долина на Кафиристан. ↑

[24] сравни: Битие (1:22) ↑

[25] сравни: Изход (24:5-8) ↑

[26] Цитат от Лука (19:13) ↑

[27] Твърдението на героя изглежда абсурдно, тъй като знаменитият пълководец Александър Велики (356–323 пр.н.е.) е живял пет века след легендарната асирийска царица, основателка на Вавилон (9 в. пр.н.е.). Трябва обаче да се отбележи, че според съвременните изследователи войската на Александър по време на похода в Индия вероятно е минала през Кафиристан, така че споменаването му в новелата има някакво основание. И до днес в Кафиристан битуват предания за похода на Александър. ↑

[28] Тук и по-надолу — масонско братство, религиозно-философско общество на франк-масони (свободни зидари), възникнало през 18 век в Англия като тайна организация с мистични обряди. Темата за масонството постоянно присъства в творчеството на Киплинг, тъй като писателят, приет в масонска ложа още през 1885 година, до края на живота си остава убеден член на това общество. Споменаваното в новелата познаване на масонските ритуали от кафиристанците е чиста измислица. ↑

[29] Знакът — особено ръкостискане, включващо таен масонски знак, по което членовете на братството се разпознават. ↑

[30] Английските масони различават три степени: ученик (apprentice), калфа (fellow), и майстор (master) и при всяка степен има различно тайно ръкостискане. ↑

[31] На заседанията си членовете на масонската ложа надяват бели кожени престилки на каменоделци. Тази на Великия Магистър (Grand master) е със златна емблема и син копринен кант. ↑

[32] Един от главните масонски символи, отнасящ се заедно с чертожната дъска и необработения камък към триадата на така наречените „неподвижни драгоценности“. ↑

[33] Още един важен масонски символ. ↑

[34] Има се предвид масонското чукче, което председателят на ложата използва по време на събрания и които символизира властта на убеждението над духа и силата, която открива пътя към обединяване на човечеството. За героите на новелата масонските ритуали са лишени от всякакво нравствено съдържание, което е подчертано чрез ироничното заместване на чукчето с пушка. ↑

[35] Длъжност в масонската ложа, която отстъпва единствено на Председателя. ↑

[36] „Приемна Ложа“ — т.е. събрание, на което се извършва посвещаване на масоните в определена степен. ↑

[37] Кафазело — екзотично име, което се среща в доста английски непристойни песни и балади. ↑

[38] Тайният съвет — съвещателен орган в монархията, главен юридически орган в държавното управление на Великобритания. В състава му влизат министри, видни политици, представители на духовенството и т.н. ↑

[39] „Изгубените колена“ — става дума за така наречените „десет колена Израилеви“, отведени в плен от асирийския цар Саргон II (722 г. пр.н.е.), които, съгласно преданието не се завърнали в Палестина. ↑

[40] Брук Раджа — управител на остров Борнео. (вж.9) ↑

[41] „...и в Библията пише...“ — става дума за една от Соломоновите притчи: „Не давай силата си на жените, нито нравите си на губителките на царете...“ (притчи Соломонови 31:3) ↑

[42] Намеква се за библейското предание, че до потопа „божиите синове като гледаха, че човешките дъщери бяха красиви, вземаха си за жени от всички, които избираха...“ (Битие 6:2). ↑

[43] „...нашата Петдесет и седма...“ — има се предвид въстанието на Сипаите (1857–59) — индийско народно въстание, при което наемни войници от „местните части“ на англо-индийската армия и селяни излезли срещу английската администрация, изгонвайки я от няколко града и района. Въстанието било жестоко потушено. ↑

[44] Цитат от химна на англиканския епископ Реджиналд Хебър (Regionald Heber 1783–1826). ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.